

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.

Εξ ορισμού η αναπηρία ως ασφαλιστικός κίνδυνος αντιμετωπίζεται από την Κοινωνική Ασφάλιση με ιδιαίτερη μέριμνα. Προέχοντα στοιχεία αποτελούν ο καθορισμός μειωμένων ασφαλιστικών προϋποθέσεων για τη θεμελίωση του δικαιώματος και η έννοια της αναπηρίας.

Ο χρόνος της τοιαύτης συνταξιοδότησης λογίζεται ως χρόνος ασφάλισης και συνυπολογίζεται για την συμπλήρωση των ελάχιστων προϋποθέσεων που απαιτούνται για τη συνταξιοδότηση λόγω γήρατος (ν.2084/92 άρθρ. 40 παρ. 3, ν.2335/95 άρθρ. 5 παρ. 4 βλ. και Κεφ. II παρ. Β περίπτ. 3/στ).

Πάντως, ο καθιστάμενος ανάπηρος από πρόθεση ή από διαπραχθέν υπ'αυτού πλημμέλημα ή κακούργημα, δικαστικώς αποδεικνυόμενου, εκπίπτει του δικαιώματος προς απόληψη σύνταξης αναπηρίας. Εάν όμως υφίστανται μέλη της οικογενείας τα οποία θα εδικαιούντο σύνταξης λόγω θανάτου, δικαιούνται αυτά της σύνταξης ωσάν να επήλθε θάνατος του ούτω καταστάσαντος αναπήρου.

Α΄. Σύνταξη αναπηρίας από το ΙΚΑ.**1.- Ασφαλιστικές προϋποθέσεις.**

Με τις ισχύουσες διατάξεις (ν.1902/90 άρθρ. 27 παρ. 1 περ.4), για να θεμελιώσει δικαίωμα σε σύνταξη λόγω αναπηρίας που δεν προέρχεται από ατύχημα, ο ασφαλισμένος του ΙΚΑ, θα πρέπει να έχει πραγματοποιήσει μία από τις κατωτέρω (α-γ) κατά περίπτωση ημέρες εργασίας (ΗΕ) στην ασφάλιση:

α) Τουλάχιστον 4.500 Η.Ε. οποτεδήποτε στο παρελθόν. Στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται να έχει ασφαλιστικό δεσμό με το ΙΚΑ τα τελευταία χρόνια, π.χ. 300 ή 600 Η.Ε. στην τελευταία 5ετία, όπως στις δύο επόμενες β΄ και γ΄ περιπτώσεις προβλέπεται. Και αν ακόμη μεταξύ της τελευταίας ημέρας ασφάλισης στο ΙΚΑ και της εμφάνισης της αναπηρίας μεσολαβεί κενό ασφάλισης, το δικαίωμα θεμελιώνεται, αρκεί ενδιάμεσως να μη μεσολάβησε ασφάλιση σε άλλο φορέα.

β) Για ασφαλισμένους, οι οποίοι κατά την εμφάνιση της αναπηρίας δεν έχουν τις προϋποθέσεις της α΄ ανωτέρω ή της γ΄ κατωτέρω περίπτωσης, ο νόμος θέσπισε διαφορετικό τρόπο υπολογισμού του χρόνου ασφάλισης. Όρισε ότι ο ασφαλισμένος, που κατά την εμφάνιση της αναπηρίας δεν έχει συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας του, δικαιούται σύνταξη από την αιτία αυτή εάν έχει στην ασφάλιση 300 Η.Ε. Οι ημέρες αυτές αυξάνονται προοδευτικά σε 4.200 Η.Ε. με την προσθήκη ανά 120 Η.Ε. κατά μέσο όρο για κάθε έτος ηλικίας πέραν του 21ου.

Με το σύστημα αυτό, ο ασφαλισμένος ο οποίος κατά την εμφάνιση της αναπηρίας διανύει το 22ο έτος της ηλικίας πρέπει να έχει 420 Η.Ε., το 29ο έτος της ηλικίας 1260 Η.Ε., το 35ο έτος 1980 Η.Ε., το 47ο έτος 3420 Η.Ε., και το 54ο και άνω έτος της ηλικίας 4200 Η.Ε. (εγκ. ΙΚΑ 43/95). Όμως, από τις κατά περίπτωση Η.Ε. ανάλογα με το έτος ηλικίας, οι 300 πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί στα αμέσως προηγούμενα πέντε έτη από εκείνο στο οποίο κατέστη ανάπηρος.

γ) Εάν ο ασφαλισμένος δεν συγκεντρώνει μία από τις ασφαλιστικές προϋποθέσεις των περιπτώσεων α΄ και β΄ ανωτέρω, δικαιούται σύνταξης αναπηρίας εάν έχει πραγματοποιήσει στην ασφάλιση τουλάχιστον 1500 Η.Ε. από τις οποίες όμως οι 600 μέσα στα πέντε έτη τα αμέσως προηγούμενα από εκείνο που κατέστη ανάπηρος.

Ειδικώς στην παρούσα γ΄ περίπτωση, αν ο ασφαλισμένος είχε επιδοτηθεί λόγω ασθένειας ή ανεργίας ή είχε συνταξιοδοτηθεί στη διάρκεια της πενταετίας και εξ αυτού δεν συμπληρώνει τις 600 Η.Ε., η περίοδος αυτή (των πέντε ετών) επεκτείνεται για το αντίστοιχο προς την επιδότηση ή συνταξιοδότηση χρονικό διάστημα.

Ως Η.Ε. κατά περίπτωση λογίζονται αυτές που πραγματοποιήθηκαν στην ασφάλιση του ΙΚΑ (υποχρεωτική ή προαιρετική) ή προέρχονται από αναγνώριση, με εξαίρεση τις περιόδους επιδότησης λόγω ασθένειας και τακτικής ανεργίας της τελευταίας δεκαετίας (ανά 200) και του χρόνου σύνταξης λόγω αναπηρίας, (βλ. κεφ. II παρ. Β. περίπτ. 3/ε και στ), που προσμετρούνται μόνο για σύνταξη λόγω γήρατος. Ειδικώς για το χρόνο στρατιωτικής υπηρεσίας με εξαγορά, προσμετρείται εφόσον ο ασφαλισμένος είναι ανατομοφυσιολογικά (ιατρική κρίση) ανάπηρος με ποσοστό πάνω από 67% και έχει πραγματοποιήσει στην ασφάλιση πάνω από 900 Η.Ε. (εγκ. ΙΚΑ 85/90 και 16/91).

Τέλος, και ο χρόνος ασφάλισης που διανύθηκε σε άλλο ομοειδή φορέα λαμβάνεται υπόψη για τη συμπλήρωση των κατά περίπτωση Η.Ε. με τους κανόνες της διαδοχικής ασφάλισης.

Οι ως άνω κατά περίπτωση Η.Ε. δεν απαιτούνται, εάν η αναπηρία οφείλεται σε βίαιο συμβάν που επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής (εργατικό ατύχημα). Στην περίπτωση αυτή η σύνταξη απονέμεται χωρίς χρονικές (ασφαλιστικές) προϋποθέσεις.

Όταν το βίαιο συμβάν δεν επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή με αφορμή αυτή (εξωεργατικό ατύχημα), για τη συνταξιοδότηση λόγω αναπηρίας αρκεί η συμπλήρωση του μισού αριθμού των Η.Ε. που περιγράψαμε ανωτέρω κατά περίπτωση.

2.- Έννοια της αναπηρίας.

Ο ίδιος ν.1902/90 επέφερε ουσιαστικές αλλαγές και στην έννοια της αναπηρίας. Καθιέρωσε τις εξής τρεις βαθμίδες:

Τη βαρεία αναπηρία, ποσοστό ανικανότητας 80% και άνω.

Τη συνήθη αναπηρία, ποσοστό ανικανότητας 66,6% μέχρι 80%.

Τη μερική αναπηρία, ποσοστό ανικανότητας 50% μέχρι 66,6%.

Ανάπηρος θεωρείται ο ασφαλισμένος, αν λόγω παθήσεως ή βλάβης ή εξασθένησης σωματικής ή πνευματικής, μεταγενέστερης της υπαγωγής του στην ασφάλιση, ετήσιας τουλάχιστον διάρκειας για τη βαρεία και συνήθη αναπηρία και εξαμήνης διάρκειας για τη μερική κατά ιατρική πρόβλεψη, δεν μπορεί να κερδίζει από εργασία που ανταποκρίνεται στις δυνάμεις, στις δεξιότητες και στη μόρφωσή του περισσότερο:

α) Από το ένα πέμπτο (1/5) του ποσού που συνήθως κερδίζει σωματικά και πνευματικά υγιής άνθρωπος της ίδιας μόρφωσης, ποσοστό ανικανότητας άνω του 80% (βαρεία αναπηρία), οπότε δικαιούται την πλήρη σύνταξη που θα ελάμβανε, με τον αυτό αριθμό Η.Ε., λόγω γήρατος (βλ. Κεφ. ΙΙΙ. παρ. Α' περίπτ. 4).

β) Από το ένα τρίτο (1/3) του ποσού που συνήθως κερδίζει στην ίδια επαγγελματική κατηγορία σωματικά και πνευματικά υγιής άνθρωπος της ίδιας μόρφωσης, ποσοστό ανικανότητας από 66,6 μέχρι 80% (συνήθης αναπηρία), οπότε το ποσό της σύνταξης αναλογεί στα 2/3 της κατά τα ανωτέρω πλήρους σύνταξης.

Κατ'εξάιρεση, ο με το ως άνω ποσοστό ανάπηρος (66,6-80%) δικαιούται της πλήρους σύνταξης, εάν έχει συμπληρώσει στην ασφάλιση 6000 Η.Ε. στο σύνολο ή εάν η αναπηρία του οφείλεται κατά κύριο λόγο σε νευροψυχιατρικές παθήσεις.

γ) Από το μισό (1/2) του ποσού που συνήθως κερδίζει στην ίδια περιφέρεια και επαγγελματική κατηγορία σωματικά και πνευματικά υγιής άνθρωπος της ίδιας μόρφωσης, ποσοστό ανικανότητας 50-66,6% (μερική αναπηρία), οπότε το ποσό της σύνταξης αναλογεί στο 1/2 της κατά τα ανωτέρω (περίπτ. α') πλήρους σύνταξης. Και στην περίπτωση αυτή, οι ανάπηροι από νευροψυχιατρικές παθήσεις δικαιούνται τα 2/3 της πλήρους σύνταξης της περίπτ. α' ανωτέρω.

Τα ως άνω κατά περίπτωση ποσοστά αναπηρίας είναι θεμελιωτικά του δικαιώματος σε σύνταξη, εφόσον η πάθηση κλπ. επέλθει ή εμφανισθεί μετά την αρχική υπαγωγή στην ασφάλιση. Εάν η πάθηση είναι προγενέστερη της υπαγωγής του στην ασφάλιση, ο ανάπηρος δικαιούται σύνταξης εφόσον η μεταγενέστερη της ασφάλισης αναπηρία φθάνει τουλάχιστον το μισό της κατά περίπτωση αναπηρίας (εγκ. ΙΚΑ 5/91).

Για την αναπηρία του ασφαλισμένου από άποψη ιατρική, γνωμοδοτούν οι Υγειονομικές Επιτροπές του ΙΚΑ οι οποίες, εκτός από τη διαπίστωση της φύσεως, των αιτιών, της εκτάσεως και της διάρκειας της σωματικής ή της πνευματικής παθήσεως του ασφαλισμένου, ερευνούν και την επίδραση αυτής στην καθολική ικανότητά του για άσκηση του συνήθους ή παρεμφερούς επαγγέλματος ή την ανάκτηση της ικανότητας αυτής.

Δεν αρκεί, όμως μόνο η ιατρική κρίση (ανατομοφυσιολογική βλάβη) για τη συνταξιοδότηση. Καθοριστικής σημασίας στοιχείο αποτελεί και η **ασφαλιστική** αναπηρία, δηλαδή η απώλεια της βιοποριστικής ικανότητας του ασφαλισμένου εξαιτίας της πάθησης κλπ., σε σχέση με την ηλικία, το φύλο, το επάγγελμα, τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν γενικώς και ειδικώς στη συγκεκριμένη περιοχή για την επαγγελματική κατηγορία του ανάπηρου κλπ. Περί αυτής αποφαίνεται ο Διευθυντής του Υποκαταστήματος που απονέμει τη σύνταξη. Η περί αυτού κρίση του Διευθυντού εκφραζόμενη σε ποσοστά, μπορεί να αυξήσει το ποσοστό αναπηρίας της ιατρικής κρίσης μέχρι 17 ποσοστιαίες μονάδες (ν.1976/91 άρθρ. 12 παρ. 3).

Η σύνταξη λόγω αναπηρίας διαρκεί επί όσο χρονικό διάστημα κρίνεται κατά τα ανωτέρω ανάπηρος ο ασφαλισμένος. Η αναπομπή στην Υγειον. Επιτροπή γίνεται οίκοθεν από την υπηρεσία λίγο πριν από τη λήξη της περιόδου αναπηρίας.

Υπό ορισμένες προϋποθέσεις ο συνταξιούχος αναγνωρίζεται **μόνιμος ανάπηρος**, ιδιότητα που τον απαλλάσσει από την υποχρέωση να υποβάλλεται σε ιατρική εξέταση προς διαπίστωση της κατάστασης της υγείας του.

Τούτο συμβαίνει:

α) Όταν ο ενδιαφερόμενος έχει συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας του ή η γυναίκα το 50ό και συνταξιοδοτείται **συνεχώς** επί 7 έτη κατά τη διάρκεια δε της συνταξιοδότησής του έχει εξετασθεί από Υγειον. Επιτροπή τουλάχιστον τρεις φορές.

β) Όταν ο ενδιαφερόμενος έχει συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας του ή η γυναίκα το 55ο και συνταξιοδοτείται **συνεχώς** επί 5 έτη κατά δε τη διάρκεια της συνταξιοδότησής του έχει εξετασθεί από Υγειον. Επιτροπή τουλάχιστον δύο φορές.

γ) Όταν ο ενδιαφερόμενος έχει συνταξιοδοτηθεί **συνεχώς** επί 12ετία, ανεξαρτήτως φύλου και ορίου ηλικίας.

δ) Όταν ο ενδιαφερόμενος συνταξιοδοτείται συνεχώς ή διακεκομμένως τουλάχιστον επί 20ετία και οπωσδήποτε **συνεχώς** κατά την τελευταία 3ετία, ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας.

Β΄ Σύνταξη αναπηρίας από τα ειδικά Ταμεία.

Για την παροχή αυτή ελαχιστότατες παρεμβάσεις έκαναν οι "θεσμικοί νόμοι" στους εκτός ΙΚΑ ασφαλισμένους. Έτσι κατά κύριο λόγο, ισχύουν οι Καταστατικές διατάξεις. Αυτές όμως ελάχιστα ή ουδώς συμφωνούν μεταξύ τους ωσάν να πρόκειται για διαφορετικά θέματα.

Το εργατικό ατύχημα και το όμοιο εκτός εργασίας δεν αντιμετωπίζονται ευθέως από τα Καταστατικά των περισσότερων από τα παρατιθέμενα Ταμεία ως ιδιαίτερες ασφαλιστικές περιπτώσεις με καθόλου ή μειωμένο χρόνο ασφάλισης. Μόνο το ΤΑΠΙΑΤ έχει πλήρη αντίστοιχη κάλυψη και το ΤΣΠ-ΑΤΕ μερική. Εξάλλου σε τρία Ταμεία από τα πέντε απαιτείται 10ετής ασφάλιση, αντί της 5ετίας ή και λιγότερης κατά περίπτωση που απαιτείται στο ΙΚΑ (βλ. παρ. α/1 ανωτ.) επερχομένης έτσι υποβάθμισης της ασφαλιστικής μεταχείρισης των ασφαλισμένων των ειδικών Ταμείων. Στις περιπτώσεις αυτές τυγχάνουν εφαρμογής οι κανόνες της "Ισόνομης Ασφαλιστικής Προστασίας", περί της οποίας κατωτέρω κεφ. XI.-

Έτσι, από Ταμείου σε Ταμείο το δικαίωμα σε σύνταξη λόγω αναπηρίας (ανικανότητας) αποκτάται:

Από το ΤΣΠ-Τ.Ε.: Μετά 10 ετών Σ.Υ., σε περίπτωση πλήρους ανικανότητας και εφόσον διαρκεί η ανικανότητα αυτή (Καταστατικό άρθρ. 7 παρ. 1 στοιχ. στ).

Την ανικανότητα πιστοποιεί Συμβούλιο από τρεις ιατρούς από τους οποίους οι δύο ορίζονται από το Δ.Σ. του Ταμείου και ο τρίτος υποδεικνύεται από τον ενδιαφερόμενο.

Μετά τη συμπλήρωση 10 ετών πλήρη και συνεχή συνταξιοδότηση, χωρίς αναστολή αυτής λόγω εργασίας, η σύνταξη μετατρέπεται σε οριστική και δεν απαιτείται περαιτέρω έλεγχος της ανικανότητας (Καταστατικό άρθρ. 19).

Από το ΤΣΠ-ΕΤΕ. Μετά 10 ετών Σ.Υ. σε περίπτωση διαρκούς πλήρους ή μερικής οποιουδήποτε βαθμού⁽¹⁾ για την υπηρεσία ανικανότητας, η οποία παρέχει δικαίωμα σε αποχώρηση από την Τράπεζα (ΑΥΚΑ 44/3/4771/73 παρ. 3, ΦΕΚ 158 β).

Για τη διάρκεια της αναπηρίας και το βαθμό αυτής γνωμοδοτεί Συμβούλιο ιατρών μέχρι τριών οριζομένων από το Δ.Σ. του Ταμείου. Στο Συμβούλιο μπορεί να μετάσχει χωρίς ψήφο και ιατρός υποδεικνυόμενος από τον ενδιαφερόμενο.

Το αρμόδιο για την απονομή της σύνταξης όργανο καθορίζει το ποσό αυτής κατ'ανάλογο ποσοστό του βαθμού ανικανότητας.

Μονιμοποίηση της σύνταξης λόγω μακροχρόνιας ανικανότητας δεν προβλέπεται (Καταστατικό άρθρ. 19, όπως τροποποιήθηκε).

Από το ΤΣΠ-ΑΤΕ το δικαίωμα αποκτάται εάν εξαιτίας πάθησης ή βλάβης ή εξασθένησης σωματικής ή πνευματικής είναι πλήρως ανίκανος για την εκτέλεση της εργασίας του και απομακρυνθεί αυτής μετά από 5ετή ασφάλιση γενικώς ή μετά από 3ετή **πραγματική** ασφάλιση στο Ταμείο.

Αν η αναπηρία οφείλεται σε βίαιο συμβάν που επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξαιτίας της εργασίας (εργατικό ατύχημα), το δικαίωμα σε σύνταξη αποκτάται αδιαφόρως χρόνου ασφάλισης. Το εξωεργατικό ατύχημα δεν αντιμετωπίζεται ως ιδιαίτερη ασφαλιστική περίπτωση.

Η διαπίστωση της αναπηρίας ενεργείται από τριμελή Υγειονομική Επιτροπή, της οποίας τα δύο μέλη ορίζονται από το Δ.Σ. του Ταμείου και το τρίτο από τον ενδιαφερόμενο.

Ωστόσο η πλήρης και διαρκής ανικανότητα η συνεπαγόμενη απόλυση του ασφαλισμένου πιστοποιείται από αρμόδιο υγειονομικό όργανο της ΑΤΕ.

Τέλος, στο Ταμείο αυτό η αναπηρία θεωρείται οριστική και ο ανάπηρος δεν υπόκειται σε περαιτέρω εξετάσεις από την Υγειονομική Επιτροπή όταν συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας του (Καταστ. άρθρ. 16 και 21B όπως το πρώτο συμπληρώθηκε με την ΑΥΥΠΚΑ Φ46/3/2186/87, ΔΕΝ 1988 σ.50).

Από το ΤΑΠ-ΕΤΒΑ. Μετά 5ετή Σ.Υ. σε περίπτωση πλήρους ανικανότητας για οποιαδήποτε εργασία. Το Ταμείο αγνοεί το εργατικό και εξωεργατικό ατύχημα.

Την πιστοποίηση της ανικανότητας γνωμοδοτεί Συμβούλιο εκ δύο ιατρών οριζομένων από το Δ.Σ. του Ταμείου. Δυνητική είναι η συμμετοχή και τρίτου ιατρού υποδεικνυόμενου από τον ασφαλισμένο, ο οποίος βαρύνεται και με την αμοιβή του.

Η νομοθεσία του Ταμείου προβλέπει, και επανεξέταση της ανικανότητας από Δευτεροβάθμιο Ιατρικό Συμβούλιο, όταν ο ενδιαφερόμενος αμφισβητήσει το πόρισμα της ιατρικής εξέτασης του πρώτου ιατρικού Συμβουλίου. Το Δευτεροβάθμιο τούτο όργανο απαρτίζεται από δύο ιατρούς οριζομένους από το Δ.Σ. του Ταμείου, από τους οποίους ο ένας τουλάχιστον πρέπει να είναι Καθηγητής Πανεπιστημίου. Και στην προκειμένη περίπτωση δυνητική για τον ασφαλισμένο είναι η συμμετοχή και τρίτου ιατρού.

Η όλη δαπάνη βαρύνει, τον αιτούντα ασφαλισμένο ή συνταξιούχο, η οποία **προκαταβάλλεται** στο Ταμείο⁽²⁾.

Στα πρώτα 10 έτη η συνταξιοδότηση ανανεούμενη κατ'έτος εφόσον διατηρείται η ανικανότητα, λογίζεται προσωρινή. Μετά την πάροδο της 10ετίας καθίσταται οριστική, μη υποκειμένου του συνταξιούχου σε περαιτέρω επανεξέταση της υγείας του (Β.Δ.207/65 άρθρ. 9 και 17).

Από το ΤΑΠΙΑΤ. Αν λόγω πάθησης ή βλάβης ή εξασθένησης σωματικής ή πνευματικής επέλθει ανικανότητα για την εργασία του ασφαλισμένου άνω των έξι (6) μηνών, αυτός δικαιούται σύνταξης αναπηρίας εάν έχει χρόνο πραγματικής ασφάλισης δέκα ετών.

Εάν η κατά τα ως άνω αναπηρία προέλθει από βίαιο συμβάν κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξαιτίας αυτής (εργατικό ατύχημα), το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται ανεξάρτητα με το χρόνο ασφάλισης. Τουναντίον εάν το βίαιο συμβάν δεν σχετίζεται με την εκτέλεση της εργασίας, είναι δηλαδή εξωεργατικό, το δικαίωμα σε σύνταξη αποκτάται εφόσον έχει χρόνο πραγματικής ασφάλισης τριών ετών.

Η ένταξη του Κλ. Υγείας του Ταμείου στο Τ. Ασφ. Ασθενείας Προσωπικού Τραπεζών Πίστewς, Γενικής, Αμερικαν Εξπρές κλπ. (ΑΥΕΚΑ Φ48/482/2000, ΦΕΚ 375 τ.Β') αποδυνάμωσαν την ισχύ των διατάξεων των παρ. 1-4 του άρθρ. 17 του Καταστατικού του ΤΑΠΙΑΤ ως προς τη λειτουργία ανεξάρτητων σε αυτό Υγειονομικών Επιτροπών. Αντ'αυτών είναι δυνατή η χρησιμοποίηση των Υγ. Επιτροπών του ΙΚΑ (ΑΥΥΠΚΑ 48/1313/92, ΦΕΚ 677 τ.Β'), οι οποίες και αποφαίνονται σχετικώς.

Η αναπηρία καθίσταται οριστική και ο ανάπηρος δεν υπόκειται σε περαιτέρω επανεξέταση όταν συμπληρώσει το 50ό έτος της ηλικίας του.

Ο τρόπος υπολογισμού της σύνταξης για τον ασφαλιστικό κίνδυνο **της αναπηρίας**, το ύψος αυτής, τις προσαυξήσεις λόγω οικογενειακών βαρών και τα συναφή θέματα, ακολουθούν τη μέθοδο και τη διαδικασία της σύνταξης λόγω γήρατος (Κεφ. ΙΙΙ. παρ. Β/9) όπου και παραπέμπουμε.

Υποσημειώσεις Κεφ. ΙV.-

Η μερική ανικανότητα "οποιοδήποτε βαθμού" έπαισε να ισχύει. Ο ν.2084/92 με το άρθρ. 49 έμμεσα πλην σαφώς θέλει η συντάξιμη αναπηρία να είναι τουλάχιστον 50%.

Τόσο η επιβάρυνση αυτή καθ'εαυτήν, όσο και η προκαταβολή αυτής αποτελούν παραδοξότητες μη αρμόζουσες κατά τη γνώμη μας σε Ταμεία ασφάλισης μισθωτών

έγγαμες με ανάπηρο σύζυγο που ασφαλίστηκαν μέχρι την 31.12.1982 και θεμελιώνουν το δικαίωμα σε σύνταξη μετά την 1.1.1998. Στην περίπτωση αυτή υπάγονται οι ασφαλισμένες που μεταξύ της αρχικής ασφάλισης και μέχρι 31.12.1997 είχαν κενό ασφαλίσεως χρονικό διάστημα ή που μέχρι της αμέσως ανωτέρω ημερομηνίας δεν είχαν ανήλικο παιδί ή ενήλικο αλλά ανάπηρο ή σύζυγο ανάπηρο.

Σε περίπτωση που η προϋπόθεση αυτή πληρωθεί από την 1.1.1998 και μετά, το δικαίωμα σε σύνταξη είναι ήδη θεμελιωμένο με τη διανυθείσα ήδη 15ετή Σ.Υ., αλλά για την αξίωση στο ποσό της σύνταξης απαιτείται και η συμπλήρωση:

- 17, 5 ετών Σ.Υ. και
- το 50ό έτος της ηλικίας τους.

Οι προϋποθέσεις αυτές παραμένουν σταθερές και δεν αλλοιώνονται με την περαιτέρω παραμονή των ενδιαφερομένων στην υπηρεσία.

Και στην παρούσα περίπτωση το όριο ηλικίας δεν απαιτείται, εάν η ενδιαφερόμενη έχει συνολική Σ.Υ. 24 ετών και 6 μηνών.

γγ. 2^η Ομάδα Ταμείων: (περιλαμβάνει το ΤΣΠ-ΤΕ και το ΤΑΠ-ΕΤΒΑ). Γυναίκες των Ταμείων αυτών οι οποίες ασφαλίστηκαν μέχρι 31.12.1982, σε οποιοδήποτε Φορέα κύριας ασφάλισης, πλην ΟΓΑ, ή στο Δημόσιο και μέχρι 31.12.1992 είχαν συμπληρώσει:

α) 20ετή Σ.Υ.

β) Το 42ο έτος της ηλικίας και

γ) Κατά την 31.12.1992 είχαν ανήλικο παιδί ή ενήλικο παιδί αλλά ανάπηρο κατά ποσοστό 50% και άνω ή ανάπηρο σύζυγο κατά ποσοστό 67% και άνω, έχουν θεμελιωμένο το δικαίωμα σε σύνταξη και μπορούν να αποχωρήσουν οποτεδήποτε στο μέλλον και να πάρουν αμέσως σύνταξη.

Εάν σε συγκεκριμένη υπάλληλο από τις ανωτέρω την 31.12.1992 υφίσταντο οι ά και γ' προϋποθέσεις, αλλά αυτή δεν

είχε το όριο ηλικίας των 42 ετών, το δικαίωμα σε σύνταξη και πάλι είναι θεμελιωμένο κατά το χρονικό σημείο πλήρωσης των δύο αυτών προϋποθέσεων, αλλά η αξίωση στο ποσό της σύνταξης γεννάται αν συμπλήρωσαν ή συμπληρώσουν το όριο ηλικίας των 42 ετών.

Εάν οι γυναίκες αυτές συμπλήρωσαν τη 20ετή Σ.Υ. μετά την 31.12.1992 και μέχρι την 31.12.1997, και έχουν κατά τη συμπλήρωσή της ανήλικο παιδί ή ενήλικο αλλά ανάπηρο ή σύζυγο ανάπηρο κατά τα προαναφερθέντα ποσοστά, το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται κατά το χρονικό σημείο σύμπτωσης των α και γ ανωτέρω προϋποθέσεων, αλλά η αξίωση στο ποσό της σύνταξης γεννάται όταν συμπληρωθούν, αφενός το αυξημένο όριο ηλικίας που προβλέπεται στη περίπτωση αυτή και, αφετέρου η αυξημένη Σ.Υ. που απαιτείται κατ'αντιστοιχία του έτους συμπλήρωσης και των δύο αυτών προϋποθέσεων.

Ειδικότερα, όσες συμπλήρωσαν τις δύο αυτές προϋποθέσεις (20ετία και ανήλικο παιδί):

το έτος 1993, το όριο ηλικίας είναι 42,5

το έτος 1994, το όριο ηλικίας είναι 43

το έτος 1995, το όριο ηλικίας είναι 43,5

το έτος 1996, το όριο ηλικίας είναι 43,5

το έτος 1996, το όριο ηλικίας είναι 44

το έτος 1997, το όριο ηλικίας είναι 44,5.

Τα μεγαλύτερα όρια ηλικίας που απαιτούνται κατά το χρόνο συμπλήρωσης της 20ετούς Σ.Υ. μένουν σταθερά και δεν αυξάνονται, έστω και αν αμφότερα ή ένα από αυτά συμπληρώνονται μετά την 1.1.1998.

Το κατά περίπτωση όριο ηλικίας (42-44,5 ετών) δεν απαιτείται, εάν η ενδιαφερόμενη πέραν της 20ετούς Σ.Υ. έχει επιπλέον 7 έτη Σ.Υ. ήτοι 27.

β. Όσες μητέρες κατά τα ανωτέρω ή έγγαμες με ανάπηρο σύζυγο πραγματοποίησαν ή πραγματοποιήσουν την 20ετή Σ.Υ. από 1.1.1998 και μετά θεμελιώνουν το δικαίωμα ευθύς ως πραγματοποιήσουν αυτή, αλλά δικαιούνται του ποσού της σύνταξης από της συμπλήρωσης του 50ού έτους της ηλικίας τους.

Το όριο ηλικίας δεν απαιτείται και το δικαίωμα σε σύνταξη και η αξίωση στο ποσό αυτής γεννάται αμέσως, εάν:

Στο έτος 1998 είχαν 27,5 ετών συνολική Σ.Υ.

Στο έτος 1999 είχαν 28 ετών συνολική Σ.Υ.

Στο έτος 2000 είχαν 28,5 ετών συνολική Σ.Υ.

Στο έτος 2001 είχαν 29 ετών συνολική Σ.Υ.

Στο έτος 2002 είχαν 29,5 ετών συνολική Σ.Υ.

Στο έτος 2003 έχουν 30 ετών συνολική Σ.Υ.

Εκείθεν το όριο ηλικίας των 30 ετών αυξάνεται κατά μισό έτος για κάθε χρόνο, μέχρι να συμπληρωθεί Σ.Υ. 34,5 ετών.

δδ. 3^η Ομάδα: (περιλαμβάνει το ΤΑΠΙΑΤ). Το 45^ο έτος της ηλικίας, ως όριο συνταξιοδότησης της μητέρας (έγγαμης, χήρας, διαζευγμένης) με ανήλικο παιδί, που ίσχυε στο Ταμείο αυτό, ως μεγαλύτερο εξακολουθεί να ισχύει. Επομένως αυτές και η τυχόν άγαμες μητέρες, οι οποίες ασφαλίστηκαν μέχρι 31.12.1982 σε οποιοδήποτε Φορέα κύριας ασφάλισης, πλην ΟΓΑ, ή στο Δημόσιο και μέχρι 31.12.1997 είχαν συμπληρώσει:

α) 20ετή Σ.Υ.

β) Το 45^ο έτος της ηλικίας και

γ) Κατά την 31.12.1992 είχαν ανήλικο παιδί ή ενήλικο παιδί αλλά ανάπηρο κατά ποσοστό 50% και άνω ή ανάπηρο σύζυγο κατά ποσοστό 67% και άνω, έχουν θεμελιωμένο το δικαίωμα σε σύνταξη και μπορούν να αποχωρήσουν οποτεδήποτε στο μέλλον και να πάρουν αμέσως σύνταξη.

Εάν σε συγκεκριμένη υπάλληλο από τις ανωτέρω την 31.12.1997 είχε πραγματοποιηθεί 20ετής ΣΥ και υφίστατο ανήλικο παιδί ή ενήλικο αλλά ανάπηρο ή σύζυγο ανάπηρο κατά τα προαναφερθέντα ποσοστά, αλλά αυτή δεν είχε το όριο ηλικίας των 45 ετών, το δικαίωμα σε σύνταξη και πάλι είναι θεμελιωμένο κατά το χρονικό σημείο πλήρωσης των

δύο αυτών προϋποθέσεων, αλλά η αξίωση στο ποσό της σύνταξης γεννάται αν συμπλήρωσαν ή συμπληρώσουν το ως άνω όριο ηλικίας.

Τέλος, η υπάλληλος που συμπλήρωσε την 20ετή ΣΥ μετά την 31.12.1997 και κατά τη συμπλήρωσή της είναι ή αργότερα κατέστη ή καταστεί μητέρα ανήλικου παιδιού ή ενήλικου αλλά αναπήρου ή σύζυγος ανάπηρου ανδρός και πάλιν το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται κατά το χρονικό σημείο σύμπτωσης των δύο αυτών προϋποθέσεων, αλλά η αξίωση στο ποσό της σύνταξης γεννάται όταν συμπληρωθεί το όριο ηλικίας των 50 ετών.

γ. Λοιπές γυναίκες.

Όπως γίνεται σαφές ο όρος "**λοιπές γυναίκες**" αφορά σε εκείνες που ασφαλίστηκαν μέχρι 31.12.1982 σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης, πλην ΟΓΑ ή στο Δημόσιο και δεν ανήκουν στην πιο πάνω κατηγορία β', δεν έχουν, δηλαδή ανήλικο παιδί ή ενήλικο αλλά ανίκανο κατά ποσοστό 50% και άνω ή ανάπηρο σύζυγο κατά ποσοστό 67% και άνω.

Στα Καταστατικά των 5 ειδικών Ταμείων η κατηγορία "λοιπές γυναίκες" όπως τις προσδιορίζουμε αμέσως ανωτέρω εννοιολογικά δεν αποτελούσε συμπαγή ομάδα με τα αυτά γνωρίσματα. Από τα Καταστατικά αυτά προβλεπόταν η σύνταξη:

Στα ΤΣΠ:ΤΕ και ΕΤΕ

Έγγαμες 20ετή Σ.Υ. αδιαφόρως ηλικίας.

Άγαμες 25ετή Σ.Υ. " "

20ετή Σ.Υ. και 45^ο έτος της ηλικίας.

Στο ΤΣΠ-ΑΤΕ

Γυναίκες (έγγαμες,άγαμες) 25ετή Σ.Υ. και 45^ο έτος της ηλικίας

Στο ΤΑΠ-ΕΤΒΑ

Έγγαμες,άγαμες 25ετή Σ.Υ. αδιαφόρως ηλικίας

Έγγαμες 20ετή Σ.Υ. και 45^ο έτος της ηλικίας.

Άγαμες 20ετή Σ.Υ. και 50^ο έτος της ηλικίας.

Στο ΤΑΠΙΛΤ

Έγγαμες 20ετή Σ.Υ. και 45^ο έτος της ηλικίας.

Είχαμε λοιπόν:

- 20ετή Σ.Υ. με όριο ηλικίας και χωρίς τέτοιο όριο.
- 25ετή Σ.Υ. ωσαύτως με όριο ηλικίας και χωρίς τέτοιο όριο.

Η διάκριση αυτή από άποψη Σ.Υ. παραμένει και μετά τους θεσμικούς νόμους για τη θεμελίωση του δικαιώματος, αλλά για να γεννηθεί η αξίωση στο ποσό της σύνταξης απαιτείται και όριο ηλικίας και όπου από το Καταστατικό δεν προβλεπόταν, τούτο ορίζεται από τους θεσμικούς Νόμους διαφορετικό κατά περίπτωση, αναλόγως της χρονολογίας συμπλήρωσης της απαιτούμενης Σ.Υ.

Ειδικότερα:

αα. Εάν η 20ετής ή 25ετής κατά περίπτωση Σ.Υ. πραγματοποιήθηκε μέχρι 31.12.1997 θεμελιώνεται το δικαίωμα σε σύνταξη από της πραγματοποίησής της, αλλά η αξίωση σε είσπραξη του ποσού της σύνταξης γεννάται με τη συμπλήρωση του 53ου έτους της ηλικίας.

Σε κάθε περίπτωση το όριο ηλικίας δεν απαιτείται και το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται και το ποσό αυτής καταβάλλεται εάν η ενδιαφερόμενη πραγματοποίησε (7) επτά επί πλέον έτη ασφάλισης, ήτοι 27 τοιαύτα για όσες θεμελιώνουν το δικαίωμα με 20ετή Σ.Υ. και 32 όμοια για όσες θεμελιώσουν αυτό με 25ετή Σ.Υ.

ββ. Για τις γυναίκες που ασφαλίστηκαν μέχρι 31.12.1982 αλλά η 20ετής ή 25ετής, κατά περίπτωση Σ.Υ. πραγματοποιήθηκε μετά την 1.1.1998 αντί των 53 ετών απαιτείται όριο ηλικίας από 58,5 μέχρι 60 ετών ως ακολούθως:

58,5 ετών αν η 20ετής ή 25ετής ΣΥ συμπληρώθηκε το 1998

59 ετών αν η 20ετής ή 25ετής ΣΥ συμπληρώθηκε το 1999

59,5 ετών αν η 20ετής ή 25ετής ΣΥ συμπληρώθηκε το 2000

60 ετών αν η 20ετής ή 25ετής ΣΥ συμπληρώθηκε το 2001

και μετά

Και στην παρούσα περίπτωση τα όρια ηλικίας δεν απαιτούνται αν αντί της 20ετούς ή 25ετούς, κατά περίπτωση ΣΥ η ασφαλισμένη πραγματοποίησε επτά έτη ασφάλισης επί πλέον των απαιτούμενων και μέχρι των 35, οπότε εμπίπτει στην περίπτωση 5/α κατωτέρω.

2.-Ασφαλισθέντες από 1.1.1983-31.12.1992.

Οι "θεσμικοί νόμοι" επιφύλαξαν άλλη ασφαλιστική μεταχείριση στα πρόσωπα που συνταξιοδοτούνται από τα Ειδικά Ταμεία και ασφαλίστηκαν το πρώτο, σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης, κατά το ως άνω χρονικό διάστημα. Ήδη σημειώσαμε (βλ. περίπτ. Β) καταργήθηκαν για την κατηγορία αυτή οι Καταστατικές διατάξεις που προέβλεπαν θεμελίωση δικαιώματος με 15ετή Σ.Υ.

Επί πλέον αυτού ορίσθηκαν αυξημένα όρια ηλικίας για τη συνταξιοδότηση.

Πιο συγκεκριμένα:

Για τους ανήκοντες στη κατηγορία αυτή προβλέπεται η συνταξιοδότηση από τα ειδικά Ταμεία με 25ετή Σ.Υ. άπαντες και όρια ηλικίας:

- Οι μητέρες με ανήλικο ή ενήλικο αλλά σωματικώς ή πνευματικώς ανίκανο παιδί κατά ποσοστό 50% και άνω, ή ανάπηρο σύζυγο κατά ποσοστό 67% και άνω, ηλικία 50 ετών.
- Οι λοιπές γυναίκες ηλικία 60 ετών.
- Οι άνδρες ηλικία, το έτος 2003, 63 ετών. Το όριο αυτό της ηλικίας αυξάνεται ανά 6 μήνες για κάθε επόμενο έτος μέχρι να συμπληρωθεί το 65^ο έτος της ηλικίας (ν.1976/95 (άρθρ. 9 παρ. 5 στοιχ. γ' και ν.2084/92 άρθρ. 8 παρ. 4 στοιχ. α').

Ειδικά για τους εκ των ανωτέρω πραγματοποιούντες 35ετή ασφάλιση βλ. κατωτέρω περίπτ. 5/α.

3.- Ετεροχρονισμός Σ.Υ. και ηλικίας.

Η πραγματοποίηση της κατά περίπτωση Σ.Υ. ταυτόχρονα με τη συμπλήρωση της απαιτούμενης ηλικίας αποτελεί την ιδανικότερη περίπτωση θεμελίωσης του δικαιώματος σε σύνταξη και αξίωσης στο ποσό αυτής. Είναι σύνηθες όμως το ένα να προηγηθεί του άλλου. Αν τυχαίνει η συμπλήρωση της ηλικίας να προηγηθεί της συμπλήρωσης της απαιτούμενης Σ.Υ., ο υπάλληλος οφείλει να παραμείνει στην υπηρεσία μέχρι να πληρωθεί και η Σ.Υ. Σε αντίθετη περίπτωση, όταν δηλαδή η Σ.Υ. πραγματοποιείται πριν συμπληρωθεί το όριο ηλικίας, ο υπάλληλος (άνδρας ή γυναίκα) έχει τη δυνατότητα να επιλέξει μία από τις επόμενες τρεις λύσεις:

Πρώτη: Να αποχωρήσει από την υπηρεσία με παραίτηση και να ζητήσει τον κανονισμό της σύνταξης που δικαιούται. Στην περίπτωση αυτή η καταβολή του ποσού θα ανασταλεί, μέχρι να συμπληρώσει ο ενδιαφερόμενος το προβλεπόμενο όριο ηλικίας, οπότε η σύνταξη καταβάλλεται αναπροσαρμοσμένη με τις χορηγηθείσες στο μεταξύ προσαυξήσεις. Κατά τη διάρκεια της αναστολής ο ενδιαφερόμενος μπορεί, αν το επιθυμεί, να διατηρήσει για τον εαυτό του και τα μέλη της οικογενείας του το δικαίωμα υγειονομικής περίθαλψης από τον οικείο φορέα. Παράλληλα, αναστέλλεται και η καταβολή της επικουρικής σύνταξης, όχι όμως και η καταβολή της εφάπαξ αποζημίωσης που δικαιούται ο υπάλληλος από τον αντίστοιχο κλάδο ή Φορέα ή τον ν.435/76.

Δεύτερη: Να παραμείνει στην υπηρεσία μέχρι να συμπληρώσει και το όριο ηλικίας. Εάν εν τω μεταξύ επέλθουν αλλαγές στην προσωπική ή οικογενειακή κατάσταση του υπαλλήλου, αυτές δεν θίγουν το δικαίωμα σε σύνταξη που θεμελιώθηκε σε δεδομένη χρονική στιγμή του παρελθόντος. Η πρόβλεψη αυτή του νομοθέτη διασφαλίζει, στο μεταβατικό στάδιο, υψίστης σημασίας συνταξιοδοτικά δικαιώματα. Η διάταξη αφορά ειδικώς τις γυναίκες. Στην εφαρμογή της σημαίνει ότι η μητέρα με 20-17,5 ή 25 ετών κατά περίπτωση Σ.Υ. και άγαμο παιδί, με την περαιτέρω παραμονή της στην υπηρεσία για τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας ή της 7ετίας, για την οποία γίνεται λόγος ανωτέρω ή για οποιαδήποτε άλλη αιτία, δεν χάνει το δικαίωμα σε σύνταξη, έστω και αν κατά την αποχώρησή της από την υπηρεσία το παιδί ενηλικιώθηκε, ήλθε σε γάμο ή η ίδια κατέστη χήρα, διαζευχθηκε κλπ.

Τρίτη: Να παραμείνει στην υπηρεσία και μετά τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας για συνταξιοδότηση, εφόσον δεν υπάρχει λόγος υποχρεωτικής εξόδου από αυτή. Και στην περίπτωση αυτή, οι τυχόν αλλαγές στην προσωπική ή οικογενειακή κατάσταση της υπαλλήλου, και αν ακόμη επέλθουν μετά τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας για συνταξιοδότηση, δεν θίγουν το θεμελιωθέν δικαίωμα (βλ. ν.1976/91 άρθρ. 9 παρ. 5 στοιχ. ε & στ. και παρ.10).

4.- Μειωμένη σύνταξη.

Στα Ειδικά Ταμεία, ο θεσμός αυτός τέθηκε σε εφαρμογή για πρώτη φορά με το ν.2084/92 άρθρο 48 παρ. 6 στοιχ. γ-ε.

Ορίζεται, λοιπόν, ότι οι άνδρες από το 60ό έως και το 65ο και οι γυναίκες από το 55ο έως το 60ό έτος της ηλικίας τους εάν έχουν συμπληρώσει τον απαιτούμενο κατά περίπτωση συντάξιμο χρόνο από τον οποίο 2,5 έτη στην τελευταία πριν από την υποβολή της αίτησης συνταξιοδότησης 5ετία, δικαιούνται σύνταξη μειωμένη. Η μείωση ανέρχεται σε 1/267, της πλήρους μηνιαίας σύνταξης για κάθε μήνα ηλικίας που λείπει από το οριζόμενο όριο ηλικίας. Σαν παράδειγμα, η γυναίκα χωρίς ανήλικο παιδί κ.λ.π., που γεννήθηκε την 1.1.1943 και που το 1998 έπρεπε να είναι 58 ετών και έξι μηνών για να τύχει σύνταξης με 25ετή Σ.Υ., αν έχει τη συντάξιμη αυτή υπηρεσία και ζητήσει την 1.1.1998 μειωμένη σύνταξη το ποσό αυτής θα χορηγηθεί μειωμένο κατά 42/267 όσοι οι μήνες που λείπουν για να συμπληρώσει το πλήρες όριο ηλικίας.

Εάν η πλήρης σύνταξη που αναλογεί εντάσσεται στα κατώτατα όρια, ο συνταξιούχος λαμβάνει αυτά αναλόγως μειωμένα.

5.- Νέες προϋποθέσεις.

Οι νέες προϋποθέσεις που τέθηκαν σε εφαρμογή οι οποίες δεν προβλεπόντουσαν από τα Καταστατικά των Ειδικών Ταμείων των Τραπεζοϋπαλλήλων, είναι οι πιο κάτω α-δ, εφαρμοζόμενες από ένα έκαστο Ταμείο, με τις ειδικές προϋποθέσεις που τάσσονται, ασχέτως Καταστατικών ρυθμίσεων.

α. Σύνταξη λόγω 35ετίας.

Ο θεσμός δεν ίσχυε στους Τραπεζοϋπαλλήλους που υπάγονται για σύνταξη στα (5) πέντε Ειδικά Ταμεία, γιατί προβλεπόταν, από τα οικεία Καταστατικά, σύνταξη με 30ετή Σ.Υ. αδιαφόρως ηλικίας. Η προϋπόθεση αυτή μετατράπηκε με τους "θεσμικούς νόμους" σε 25ετία τέθηκε όμως και όριο ηλικίας (βλ. ανωτ.παρ. Β "εισαγωγικές παρατηρήσεις"). Το κενό που δημιουργήθηκε ήρθε να καλύψει ο ν.3029/2002 με το άρθρ. 2 παρ. 3 (ΔΕΝ 2002 σ.973) διαχωρίζοντας τους ασφαλισμένους σε δύο υποκατηγορίες.

Ορίζει, λοιπόν, η διάταξη:

"3.Οι ασφαλισμένοι των ειδικών Ταμείων, που υπήχθησαν στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης μέχρι 31.12.1982, θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης, ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας.

Ασφαλισμένοι του προηγούμενου εδαφίου, που υπήχθησαν από 1.1.1983 μέχρι 31.12.1992 στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης, θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης και του 58ου έτους της ηλικίας τους".

Το 58^ο έτος της ηλικίας ισχύει και στο ΙΚΑ για όλους τους σε αυτά υπαγομένους αδιαφόρως χρονολογίας αρχικής υπαγωγής με περιορισμούς, όμως ως προς τις μορφές ασφάλισης (βλ.Κεφ.ΙΙΙ παράγρ.Α/2/β). Η ως άνω διάταξη, μη ορίζουσα άλλως, έχει την έννοια ότι στην 35ετία, για τη σύνταξη από τα ειδικά Ταμεία λαμβάνεται υπόψη κάθε μορφή ασφάλισης στο ειδικό Ταμείο και σε οποιονδήποτε άλλο Φορέα εφόσον και καθόσον μεταφέρεται με τους κανόνες της διαδοχικής ασφάλισης.

Ωστόσο πρέπει να σημειώσουμε ότι ο χρόνος στρατιωτικής υπηρεσίας που αναγνωρίζεται στην ασφάλιση σύμφωνα με το ν.1358/1983 λαμβάνεται υπόψη για τη **θεμελίωση** του συνταξιοδοτικού δικαιώματος μετά τη συμπλήρωση του 58ου έτους της ηλικίας. Η αίρεση αυτή, όπως είναι αυτονόητο, ενδέχεται να επηρεάσει το δικαίωμα σε εκείνους που τυχόν συμπληρώνουν την 35ετή ασφάλιση με τη στρατιωτική υπηρεσία σε ηλικία μικρότερη των 58 ετών.

Όπου ο νομοθέτης ήθελε να αναγνωρίσει τη στρατιωτική υπηρεσία, για θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη, σε ηλικία μικρότερη των 58 ετών το όρισε ρητά, όπως με το ν.3029/2003 άρθρ. 2 παρ. 7 το έπραξε ειδικά ως προς το ΙΚΑ για όσους συμπληρώνουν δικαίωμα σε ηλικία 55 ετών (βλ.Κεφ.ΙΙΙ παρ.Α/2/γ).

β. Σύνταξη με 37ετή Σ.Υ.

Με το Ν.3029/2002, άρθρ. 2 παρ. 2 καθορίσθηκε νέο δικαίωμα σε σύνταξη με 37ετή ασφάλιση ή 11.100 Η.Ε. Η διάταξη ορίζει ότι:

"2. Ασφαλισμένοι (.....) από 1.1.1983 μέχρι 31.12.1992 στα ανωτέρω Ταμεία (αναφέρεται στα ειδικά) θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 37 ετών υποχρεωτικής ασφάλισης ή 11.100 Ημερών Εργασίας (Η.Ε.), ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας".

Ο περιορισμός του δικαιώματος μόνο σε πρόσωπα που ασφαλίστηκαν στην πιο πάνω περίοδο οφείλεται προδήλως στο ότι οι παλαιότερα ασφαλισθέντες απαιτούν ανάλογο δικαίωμα με ευνοϊκότερες προϋποθέσεις, όπως είναι η 35ετία.

Περαιτέρω η διάταξη ορίζει:

"Για τη συμπλήρωση του παραπάνω χρόνου ασφάλισης λαμβάνεται υπόψη:

Ο χρόνος υποχρεωτικής ασφάλισης από παροχή εξαρτημένης εργασίας, που πραγματοποιήθηκε σε φορείς κύριας ασφάλισης, ο οποίος συνυπολογίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.Δ.4202/1961 (ΦΕΚ 175 Α), όπως ισχύει.

Ο χρόνος πραγματικής υπηρεσίας στο Δημόσιο, τους Ο.Τ.Α. α΄ και β΄ βαθμίδας και σε Ν.Π.Δ.Δ., ο οποίος συνυπολογίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.Δ. 4202/1961 (ΦΕΚ 175 Α΄), όπως ισχύει ή αναγνωρίζεται με τις διατάξεις των άρθρων 4-6 του Ν.1405/1983 (βλ.Κεφ. XIII.).

Δεν συνυπολογίζονται για τη συμπλήρωση των 37 ετών ασφάλισης ο χρόνος ασφάλισης πέραν των 300 ημερών εργασίας ανά έτος, καθώς και κάθε άλλος πραγματικός ή πλασματικός χρόνος".

Για την εφαρμογή της ισχύουν ό,τι στο κεφ. III/A/2/α. περί ΙΚΑ γίνεται λόγος, όπου και παραπέμπουμε.

γ. Μητέρες με (3) τρία παιδιά.

Αποτελεί επίτευγμα των ν: 1902/90, 1976/91 και 2084/92, οι οποίοι θέσπισαν, για τους δημοσίους υπαλλήλους και τους ασφαλισμένους των ειδικών Ταμείων, τη συνταξιοδότηση με ευνοϊκές σχετικώς προϋποθέσεις στις γυναίκες και με ειδικότερες προϋποθέσεις στους άνδρες που έχουν 3 παιδιά. Με τη ρύθμιση αυτή θέλησε να ξεχωρίσει ο νομοθέτης τα πρόσωπα που συμβάλλουν στη βελτίωση της δοκιμαζόμενης δημογραφικής κατάστασης της χώρας μας από τις λοιπές διατάξεις του νόμου που έτειναν στην αυστηροποίηση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης.

Ο ν.1976/91 στο άρθρο 9 παρ. 8 επαναλαμβάνει, φραστικώς βελτιωμένη, όμοια διάταξη του άρθρου 10 παρ. 9 του ν.1902/90 και ορίζει:

"8. Γυναίκες ασφαλισμένες στα ειδικά Ταμεία της παρ.1, οι οποίες έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά και άνδρες ασφαλισμένοι, οι οποίοι έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά και είναι χήροι ή διαζευγμένοι και οι τελευταίοι έχουν την επιμέλεια των ανηλίκων ή ανίκανων παιδιών με δικαστική απόφαση, θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης με τη συμπλήρωση 20ετούς συντάξιμου κατά το Καταστατικό του κάθε Ταμείου χρόνου, ανεξάρτητα από το χρόνο πρόσληψης και την ηλικία".

Όπως προκύπτει, η διάταξη αναφέρεται κατ'αρχήν στις γυναίκες υπαλλήλους ειδικών Ταμείων, για τις οποίες προβλέπεται η απονομή σύνταξης ασχέτως του χρόνου πρόσληψής τους στην υπηρεσία (πριν ή μετά την 1.1.1983) και της χρονολογίας εξόδου από αυτήν (πριν ή μετά την 31.12.1997), αρκεί να έχουν:

- 20ετή πλήρη συντάξιμη υπηρεσία, και
- τρία παιδιά.

Ως προς τις γυναίκες, δεν ενδιαφέρει η ηλικία των παιδιών (αν είναι ανήλικα ή ενήλικα) ή η οικογενειακή τους κατάσταση (έγγαμα ή άγαμα), αν ασκούν ή όχι επάγγελμα και ποιο. Αρκεί όταν ασκείται το δικαίωμα, με τη συμπλήρωση της 20ετίας ή αργότερα, να είναι εν ζωή τα παιδιά. Επίσης ο νόμος δεν εξαρτά το δικαίωμα από την ηλικία της μητέρας ή την οικογενειακή κατάσταση αυτής, δηλαδή αν είναι έγγαμη, άγαμη, χήρα ή διαζευγμένη.

Για λόγους ίσης μεταχείρισης, το δικαίωμα αυτό παρέχεται και στον πατέρα με 20ετή υπηρεσία, αν είναι χήρος, με τρία παιδιά ή διαζευγμένος πάλι με τρία παιδιά. Στην περίπτωση του διαζευγμένου, απαιτείται επιπροσθέτως το ένα τουλάχιστον παιδί να είναι ανήλικο ή ανίκανο και ο διαζευγμένος να έχει την επιμέλεια αυτού με δικαστική απόφαση.

Ο επακολουθήσας ν.2084/92, ως γνωστό, επέφερε ορισμένες τροποποιήσεις στις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης των ασφαλισμένων των ειδικών Ταμείων επί τα χείρω. Για να μην παρερμηνευθεί η πρόθεση του νομοθέτη, στο άρθρο 48 παρ. 4 στοιχ. α΄ εν τέλει, όρισε ότι οι διατάξεις του ν.1976/91 για τις μητέρες κλπ. με τρία παιδιά εξακολουθούν να ισχύουν.

δ. Γενική προϋπόθεση 15ετίας.

Σύνταξη με την εν λόγω προϋπόθεση καθιέρωσε ο ν.2084/92, άρθρ. 47 παρ. 6, όπως συμπληρώθηκε με το ν.2335/95 άρθρ. 6 παρ. 7. Τα υπό των νόμων αυτών οριζόμενα επανέλαβε, ελαφρώς βελτιωμένα, και ο ν.3029/2002 με το άρθρ. 2 παρ. 4.

Η νέα διάταξη, ασύνδετη με την παλαιά, ορίζει:

4. Για τους ασφαλισμένους των ειδικών Ταμείων, οι οποίοι συμπληρώνουν το 65ο έτος της ηλικίας τους οι άνδρες και το 60ό οι γυναίκες, ο ελάχιστος χρόνος για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος ορίζεται σε 15 έτη ασφάλισης.

Ασφαλισμένοι, που μετά τη διακοπή της ασφάλισής τους καθίστανται ανάπηροι σε ποσοστό 67% και άνω και δεν δικαιούνται άλλη σύνταξη για την αιτία αυτή ή αποβιώνουν και έχουν συμπληρώσει τον πιο πάνω ελάχιστο χρόνο, θεμελιώνουν οι ίδιοι ή τα μέλη οικογένειάς τους δικαίωμα σύνταξης. Στις πιο πάνω περιπτώσεις, όπου από τις καταστατικές διατάξεις των οικείων φορέων δεν ρυθμίζεται διαφορετικά, η σύνταξη όσων ασφαλισμένων διακόψουν την ασφάλισή τους πριν τη συμπλήρωση των παραπάνω ορίων ηλικίας υπολογίζεται επί των αποδοχών του χρόνου διακοπής της ασφάλισης και προσαυξάνεται με όλες τις αυξήσεις των συντάξεων που έχουν στο μεταξύ χορηγηθεί στους συνταξιούχους κάθε ασφαλιστικού Οργανισμού".

Η θέσπιση όλων των ανωτέρω διατάξεων τεκμαίρεται ότι υπαγορεύθηκε από την ανάγκη εναρμόνισης της Ελληνικής νομοθεσίας προς την 102/52 Δ.Σ.Ε. που κύρωσε η χώρα μας με το ν.3251/55. Σύμφωνα με τα άρθρα 26 παρ. 1 και 29 παρ. 2 στοιχ. α' αυτής, οι ως άνω προϋποθέσεις αποτελούν τα ελάχιστα όρια, ασφαλιστικής προστασίας για σύνταξη λόγω γήρατος.

Στην πρακτική της εφαρμογής η διάταξη αυτή είναι εφαρμοστέα στους ασφαλισμένους εκείνους που μέχρι να συμπληρώσουν το προβλεπόμενο έτος της ηλικίας τους δεν συμπληρώνουν την αυξημένη Σ.Υ. που απαιτείται κατά περίπτωση για να θεμελιώσουν δικαίωμα σε σύνταξη σε μικρότερη ηλικία, αδιαφόρως εάν βρίσκονται σε ενεργό ασφάλιση.

Ουσιαστικού περιεχομένου ρύθμιση συνιστά η διάταξη και για εκείνους που διακόπτουν την ασφάλιση, μετά από 15ετή Σ.Υ. και δεν έχουν το ως άνω όριο ηλικίας, καθίστανται όμως ανίκανοι προς εργασία σε ποσοστό 67% και άνω, χωρίς να δικαιούνται άλλης σύνταξης για την αιτία αυτή ή αποβιώνουν. Στις περιπτώσεις αυτές οι ίδιοι ή τα επιζώντα μέλη της οικογενείας τους θεμελιώνουν δικαίωμα σε σύνταξη αναπηρίας ή θανάτου αδιαφόρως ορίου ηλικίας του αναπήρου ή του θανόντος.

6.-Τυφλοί-Παραπληγικοί-Αναιμικοί-Νεφροπαθείς.

Για τους πάσχοντες από τις ανωτέρω νόσους, τα Καταστατικά των περισσότερων ειδικών Ταμείων δεν κάνουν κανένα λόγο. Ωστόσο, ισχύουν γ'αυτούς οι ειδικές διατάξεις των ν:612/77, 1902/90 άρθρ. 40 παρ.8, 2227/94 άρθρ. 16 παρ. 3 και τέλος 3075/2002 άρθρ. 1 παρ. 2, όπως αναλύθηκαν ανωτέρω στο κεφ. ΙΙΙ περίπτ. Α/5, όπου και παραπέμπουμε.

Θέλουμε να προσθέσουμε, όμως, ως εκ περισπού, ότι οι πάσχοντες από τις παθήσεις αυτές εξαιρέθηκαν των ορίων ηλικίας, που θέσπισαν οι "θεσμικοί νόμοι" (ν.1976/91 άρθρ. 9 παρ. 6 στοιχ. β').

7.- Σύνταξη με αιτία την απόλυση.

Όπως είναι γνωστό οι Καταστατικές διατάξεις κάθε ειδικού Ταμείου προβλέπουν τη συνταξιοδοτική μεταχείριση των ασφαλισμένων με ευνοϊκές ασφαλιστικές προϋποθέσεις όταν απολύονται από την υπηρεσία για λόγους μη οφειλόμενους σε αυτούς. Οι περιπτώσεις αυτές εξαιρέθησαν των αυξημένων ορίων ηλικίας για σύνταξη που επέβαλαν οι "θεσμικοί νόμοι". Ειδικότερα, ο ν.1976/91, στο άρθρ. 9 παρ. 6 στοιχ. γ', ορίζει ότι τα όρια ηλικίας δεν έχουν εφαρμογή ".....για όσους απολύονται χωρίς δική τους υπαιτιότητα". Επομένως, οι ευνοϊκές Καταστατικές ρυθμίσεις εξακολουθούν να ισχύουν στα Ταμεία αυτά.

Το ερώτημα που τίθεται είναι: Οι προϋποθέσεις αυτές θα παραμείνουν σε ισχύ και μετά την ένταξη του Κλάδου Συντάξεως κάθε ειδικού Ταμείου στο ΙΚΑ;

Ρητή θέση, θετική ή αρνητική επί του θέματος δεν παίρνει ο νομοθέτης με το ν.3029/2002. Ωστόσο η απάντηση προκύπτει έμμεσα αλλά σαφώς από τη φράση της διατάξης του άρθρ. 5 παρ. 6 αυτού κατά την οποία "από της εντάξεως οι ήδη ασφαλισμένοι των ανωτέρω εντασσόμενων κλάδων ασφαρίζονται στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και εξακολουθούν να διέπονται ως προς τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης από τις διατάξεις της νομοθεσίας των εντασσόμενων κλάδων, όπως ισχύουν μετά το ν.2084/92 και τις διατάξεις του παρόντος" (ν.3029/2002).

Η ως άνω διάταξη δίνει το μέτρο της ευρύτητας με την οποία θέλησε να εκφρασθεί ο νομοθέτης και μας πείθει ότι το ΙΚΑ υποχρεούται να εφαρμόζει, μετά την ένταξη, ως δική του πλέον νομοθεσία, τις Καταστατικές διατάξεις κάθε Ταμείου στο προκείμενο θέμα, άρα και τις αναφερόμενες ευνοϊκές τοιαύτες στους "παλαιούς" ασφαλισμένους, όταν συντρέχει περίπτωση. Οποιαδήποτε αντίθετη προς αυτή άποψη, θα είναι εστερημένη άρτιας νομικής βάσης. Εάν ο νομοθέτης ήθελε να καταλύσει τέτοια δικαιώματα ισχύοντα σχεδόν από καταβολής των ειδικών Ταμείων, έπρεπε να εκφρασθεί περί τούτου με σαφή και αδιαφιλονικήτου εννοίας διάταξη.

Οι Καταστατικές διατάξεις των πέντε ειδικών Ταμείων προβλέπουν τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη λόγω γήρατος, χωρίς προσδιορισμένο, συνταξιοδοτικά, όριο ηλικίας, όταν ο ασφαλισμένος απολυθεί της υπηρεσίας για μία από τις ακόλουθες αιτίες.

α. Μετά την πραγματοποίηση 15ετούς Σ.Υ. και την κατάληψη του ασφαλισμένου από το όριο ηλικίας.

Δεν διευκρινίζεται ποιο "όριο ηλικίας" αφορά. Προφανώς πρόκειται για το όριο που προβλέπεται από τους Κανονισμούς εργασίας, ΣΣΕ ή άλλα κείμενα συμβατικού χαρακτήρα.

β. Μετά 15ετή Σ.Υ. λόγω καταργήσεως της θέσεως ή από άλλους υπηρεσιακούς λόγους. Στην κατηγορία αυτή εμπίπτει και ο υποβιβασμός κατά βαθμό λόγω μεταβολής στην οργανική σύνθεση του προσωπικού.

γ. Μετά 15ετή Σ.Υ. απόλυση του ασφαλισμένου που καταδικάσθηκε, με αμετάκληση δικαστική απόφαση, για κατάχρηση, υπεξαίρεση, απάτη ή πλαστογραφία σε βάρος της Τράπεζας⁽²¹⁾ ή του Ταμείου δεν **χορηγείται** σε αυτό σύνταξη.

Η καταδίκη λοιπόν για ένα από τα ανωτέρω ποινικά αδικήματα επιφέρει, με άλλα λόγια, έκπτωση από το δικαίωμα σε σύνταξη. Ωστόσο, τα Καταστατικά ορίζουν ότι, εάν μέλη οικογενείας του καταδικασθέντος (σύζυγος ή τέκνα), τα οποία θα εδικαιούντο συντάξεως η οποία θα τους απονεμόταν σε περίπτωση θανάτου του ασφαλισμένου, στο δικαίωμα υπεισερχονται τα μέλη αυτά.

Κατ'αντιδιαστολή, απόλυση λόγω αμετάκλητης καταδίκης με συντάξιμη υπηρεσία του απολυθέντος, μικρότερη των 15 ετών συνεπάγεται στέρηση του δικαιώματος σε σύνταξη και των μελών οικογενείας.

Οι προϋποθέσεις (α-γ) που προπαραθέσαμε ισχύουν πανομοιότυπα στα ΤΣΠ: Τρ. Ελλάδος, ΕΤΕ και ΑΤΕ. Στο ΤΑΠ-ΕΤΒΑ ισχύει ως έχει ανωτέρω η περίπτωση α', αλλά για τις περιπτώσεις β' και γ' το Καταστατικό του Ταμείου απαιτεί 20ετή Σ.Υ. Τέλος, στο ΤΑΠΙΑΤ δεν προβλέπεται η περίπτ. α' και για τις Σ.Υ. Τέλος, στο ΤΑΠΙΑΤ δεν προβλέπεται η περίπτ. α' και για τις περιπτ. β' και γ' ισχύει 20ετής Σ.Υ.

8.- Διπλοσυνταξιούχοι.

Διπλοσυνταξιούχος νοείται ο ασφαλισμένος ο οποίος αιτείται σύνταξη ενώ λαμβάνει σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας από άλλο ασφαλιστικό φορέα κύριας σύνταξης (πλην κυρίως ΟΓΑ) ή το Δημόσιο, εκτός των αναπήρων και θυμάτων πολέμου και μητέρων που συνταξιοδοτούνται με το ν. 1892/90 άρθρο 63 παρ.4 ως πολύτεκνες (ν.1902/90 άρθρο 27).

Για τους κατά την ως άνω έννοια διπλοσυνταξιούχους ο νόμος έταξε αυστηρότερες προϋποθέσεις για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη, αρχικά μόνο από το ΙΚΑ. Στη συνέχεια επέκτεινε τις αυστηρές αυτές προϋποθέσεις και στους άλλους φορείς κύριας ασφάλισης (ν.2084/92 άρθρ. 47 παρ. 9 και 10).

Σύμφωνα, λοιπόν, με τις αμέσως ανωτέρω διατάξεις, προκειμένου το ειδικό Ταμείο να απονείμει πλήρη σύνταξη λόγω γήρατος ως δεύτερος φορέας κύριας συνταξιοδότησης, θα πρέπει ο αιτών να έχει το όριο ηλικίας, που απαιτείται κατά περίπτωση, πάντως όχι κάτω του 65ου για τους άνδρες και γυναίκες, και να πραγματοποιήσει 6.000 Η.Ε. στην ασφάλιση, δηλαδή 20 έτη ασφάλισης.

Μειωμένη σύνταξη γήρατος δικαιούται ο αιτών που δεν έχει 6.000 Η.Ε. στην ασφάλιση, πραγματοποίησε όμως 4.800 Η.Ε. ήτοι 16 έτη, και έχει συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας (άνδρας ή γυναίκα). Η μείωση συνίσταται στο 50% της πλήρους σύνταξης. Οι κοινές διατάξεις που προβλέπουν την απονομή άλλου είδους μειωμένη σύνταξη γήρατος (βλ. ανωτ. περιπτ. 4) δεν εφαρμόζονται για την απονομή δεύτερης σύνταξης.

Πάντως, τα όρια αυτά ηλικίας, πλήρους ή μειωμένης σύνταξης, δεν έχουν εφαρμογή σε κάθε περίπτωση που θεμελιώνεται δικαίωμα σύνταξης σε περισσότερους από ένα φορέα ταυτόχρονα ή μέσα σε διάστημα έξι μηνών από την έκδοση της συνταξιοδοτικής απόφασης από τον πρώτο φορέα (ν.2150/93 άρθρ. 19 παρ. 6).

9.-Υπολογισμός του ποσού της σύνταξης από τα

Ειδικά Ταμεία.-

Οι συντελεστές που προσδιορίζουν τη βασική σύνταξη σε κάθε ειδικό Ταμείο είναι, όπως συμβαίνει και στο ΙΚΑ, δύο:

- Οι συντάξιμες αποδοχές ή συντάξιμος μισθός.
- Το ποσοστό σύνταξης επ'αυτού.

Μετά το ν.3029/2002 οι συντελεστές αυτοί υπολογίζονται με διαφορετικό τρόπο σε αυτούς που θα ζητήσουν σύνταξη με αίτησή τους που θα υποβληθεί μέχρι 31.12.2007 από εκείνους που θα ζητήσουν τη σύνταξη μετά την εν λόγω ημερομηνία.

Θα ισχύσουν μάλιστα οι δύο αυτοί τρόποι, υπολογισμού, ανεξάρτητα εάν ο κλάδος σύνταξης ενός εκάστου ειδικού Ταμείου, πλην του ΤΣΠ-ΤΕ, ενταχθεί ή όχι στο ΙΚΑ, όπως προβλέπει η σχετική νομοθεσία. Η διαφορά είναι αισθητή, αφορά στους "παλαιούς" ασφαλισμένους και αξίζει τον κόπο να την αναλύσουμε χωριστά:

Α' Για όσους ζητήσουν σύνταξη μέχρι 31.12.2007.

α΄ Συντάξιμες αποδοχές.

Μολονότι για την κατηγορία αυτή οι εισφορές υπολογίζονται εφ΄όλων των αποδοχών (βλ. Κεφ. Ι παρ. Β/3/α), για την εξεύρεση των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνεται μέρος τούτων, σαφώς και περιοριστικώς από τα Καταστατικά απαριθμούμενο.

Η διαφορά αυτή μεταξύ υπέρτερων αποδοχών υποκειμένων σε εισφορά και μικρότερων ομοίων για τον υπολογισμό της σύνταξης, κρίθηκε ότι δεν αντιβαίνει προς το Σύνταγμα⁽²²⁾.

Όμως, οι συντάξιμες αυτές αποδοχές δεν είναι πανομοιότυπες σε όλα τα εξεταζόμενα ειδικά Ταμεία. Εμφανίζουν διαφορές που συνθέτουν την ακόλουθη εικόνα.

ΤΣΠ-Τρ.Ελλάδος.

Στο Ταμείο αυτό σχετικώς τελευταία με την ΑΥΕΚΑ Φ45/709/2000 (ΔΕΝ 2000 σ.813) επήλθαν στο συγκεκριμένο θέμα αλλαγές οι οποίες, σε συνδυασμό με τις παλαιότερες Καταστατικές διατάξεις ορίζουν ότι ο συντάξιμος μισθός αποτελείται:

- Από το Βασικό μισθό
- Το επίδομα πολυετούς υπηρεσίας
- Το επίδομα βαθμού ή θέσεως και
- Το Επιστημονικό επίδομα.

Ειδικά, για τους Διευθυντές και Υποδιευθυντές της Τράπεζας, οι συντάξιμες κατά τα ανωτέρω αποδοχές προσαυξάνονται κατά 20% στο διευθυντή και κατά 15% στον υποδιευθυντή. Τα ποσοστά αυτά αυξάνονται σε 35% και 25% αντίστοιχα, όταν πρόκειται για Διευθυντές και Υποδιευθυντές που αποχώρησαν ήδη ή θα αποχωρούν στο μέλλον από την υπηρεσία τους για τους εξής λόγους:

- Λόγω θανάτου ή πλήρους ανικανότητας προς εργασία.
- Λόγω καταλήψεώς τους από το όριο ηλικίας, εφόσον διετέλεσαν για ένα εξάμηνο Διευθυντές ή Υποδιευθυντές και
- Για οποιαδήποτε άλλη αιτία, εφόσον διετέλεσαν Διευθυντές ή Υποδιευθυντές για ένα έτος ή για παραπάνω από ένα εξάμηνο υπό την προϋπόθεση όμως ότι έχουν συμπληρωμένη συντάξιμη υπηρεσία 35 ετών.

Τους υπαλλήλους των δύο αυτών βαθμών η ως άνω υπουργική απόφαση θέτει και τον όρο ότι οι συντάξιμες αποδοχές τους, πλην των λόγω θανάτου αποχωρούντων "δεν είναι δυνατόν να είναι κατώτερες από τις κάθε φορά συντάξιμες αποδοχές του ασφαλισμένου που έχει ενταχθεί στο καταληκτικό κλιμάκιο του κύριου προσωπικού του ενιαίου μισθολογίου των Τραπεζών".

Τέλος, να συμπληρώσουμε, για την ολοκλήρωση του θέματος, ότι στην περίπτωση που ασφαλισμένος εξέρχεται με τον βαθμό του Διευθυντή και δεν συγκεντρώνει τις παραπάνω χρονικές προϋποθέσεις στο βαθμό αυτό, δικαιούται συντάξεως Υποδιευθυντή εφόσον έφερε το βαθμό αυτό πριν από τον διορισμό του ή την προαγωγή του στο βαθμό του Διευθυντή και εφόσον στο βαθμό του Υποδιευθυντή συγκεντρώνει τις παραπάνω χρονικές προϋποθέσεις αφού συνυπολογισθεί γι'αυτό και ο χρόνος που είχε αυτός στο βαθμό του Διευθυντή.

ΤΣΠ-ΕΤΕ

Στο Ταμείο αυτό ως συντάξιμες αποδοχές νοούνται:

- α. Ο εκάστοτε βασικός μισθός του βαθμού με τον οποίο εξήλθε ο ασφαλισμένος της υπηρεσίας.
- β. Οι προσαυξήσεις λόγω παραμονής στον αυτό βαθμό (προσαυξήσεις βαθμού).
- γ. Επίδομα πολυετούς υπηρεσίας.
- δ. Επιστημονικό επίδομα.
- ε. Επίδομα βαθμού

Ανώτατο όριο στις ως άνω αποδοχές δεν τίθεται.

ΤΣΠ-ΑΤΕ

Από το Καταστατικό του Ταμείου ως συντάξιμες αποδοχές νοούνται:

- α. Ο εκάστοτε μισθός βάσης, κατ'αντιστοιχία του "βασικού μισθού" του ΤΣΠ-ΕΤΕ.
- β. Επίδομα πολυετούς υπηρεσίας.
- γ. " βαθμού και
- δ. " Επιστημονικής απόδοσης.

Οι προσαυξήσεις λόγω παραμονής στον αυτό βαθμό, περί των οποίων τα στοιχ. β' ανωτέρω του ΤΣΠ-ΕΤΕ δεν περιλαμβάνονται στις συντάξιμες αποδοχές. Πέραν αυτού το Καταστατικό (άρθρ. 18 παρ. 2 στοιχ. α', όπως τροποποιήθηκε) ορίζει ότι "Σε καμιά περίπτωση για τον καθορισμό της σύνταξης δεν μπορεί να ληφθεί "μισθός βάσης" (στοιχ. α' ανωτ.) ανώτερος του αντίστοιχου μισθού βάσης του βαθμού Δ/ντή της ΑΤΕ που ισχύει κάθε φορά".

ΤΑΠ-ΕΤΒΑ

Ισχύουν στο Ταμείο αυτό ως "συντάξιμες αποδοχές" ό,τι και στο ΤΣΠ-ΕΤΕ ανωτέρω, με τη διαφορά ότι αντί του επιδόματος βαθμού, το ΤΑΠ-ΕΤΒΑ το ορίζει ως "Επίδομα θέσεως" (ΒΔ 207/65 άρθρ. 16 και ΠΔ 142/85 άρθρ. 1 παρ. 1).

ΤΑΠΙΑΤ

Ορίζονται και στο Ταμείο αυτό οι "συντάξιμες αποδοχές", όπως ισχύουν στο ΤΣΠ-ΕΤΕ χωρίς όμως πρόβλεψη για προσαυξήσεις λόγω παραμονής στον αυτό βαθμό (περίπτ. β' το ΤΣΠ-ΕΤΕ).

Προστίθενται όμως στο ΤΑΠΙΑΤ:

- Προσαυξήσεις της ΣΣΕ της 14.10.81.
- Επίδομα Εθνικής Αντίστασης.

Επίσης προβλέπονται στις "συντάξιμες αποδοχές" των νυκτοφυλάκων και καθαριστριών ορισμένες ειδικές προσαυξήσεις.

Πάντως για κάθε Ταμείο λαμβάνονται υπόψη τα ως άνω είδη αποδοχών ως είχαν προσδιορισθεί και καταβάλλονταν κατά το μήνα εξόδου από την υπηρεσία. Το κάθε Καταστατικό αντιμετωπίζει αρκούντως ικανοποιητικά και τα προβλήματα που αναφύονται από αναδρομική μισθολογική και βαθμολογική αποκατάσταση και τα συναφή θέματα.

β. Ποσοστά σύνταξης.

Στις ως άνω συντάξιμες αποδοχές του μήνα εξόδου για κάθε έτος Σ.Υ., για τους ασφαλισθέντες οπουδήποτε μέχρι 31.12.1992 αντιστοιχεί ποσοστό σύνταξης 2,286% έτσι ώστε με 35 έτη Σ.Υ. να αναλογεί σύνταξη 80% (2,286X35) των συντάξιμων αποδοχών⁽²³⁾. Πέραν αυτών τα Καταστατικά των Ταμείων δεν προέβλεπαν περαιτέρω αύξηση. Όμως, η παρ. 11 του άρθρου 9 του ν.1976/91 ορίζει ότι όσοι παραμένουν στην υπηρεσία μετά τη συμπλήρωση 35ετούς Σ.Υ. η σύνταξη αυξάνεται κατά 1/50 για κάθε έτος υπηρεσίας πέραν του 35ου.

Β'. Για όσους ζητήσουν σύνταξη από 1.1.2008 και μετά.

Όπως ήδη σημειώσαμε τα ανωτέρω στην περίπτωση Α' ισχύουν για τους ασφαλισμένους μέχρι 31.12.1992 εφόσον θα καταστούν συνταξιούχοι με αίτησή τους που θα υποβληθεί μέχρι 31.12.2007. Όσοι από αυτούς θα συνταξιοδοτηθούν, με αίτηση που θα υποβληθεί, από 1.1.2008 και μετά, θα βρεθούν προ νέου νομικού καθεστώτος. Πρόθεση του νομοθέτη είναι από το 2017 και μετά, αφενός το ποσοστό συνταξιοδότησης για 35ετή ασφάλιση να ανέρχεται σε 70% του Συντάξιμου Μισθού (Σ.Μ.), όσο είναι και μένει για το ΙΚΑ και αφετέρου ο Σ.Μ. να υπολογίζεται με το μέσο μισθό της τελευταίας πενταετίας. Όλα αυτά επέρχονται σταδιακά από 1.1.2008 και μετά, ως εξής:

Η μηνιαία σύνταξη από τα ειδικά Ταμεία κύριας ασφάλισης όσων έχουν υπαχθεί μέχρι 31.12.1992 στην ασφάλιση, οι οποίοι συνταξιοδοτούνται από 1.1.2008 και μετά καθορίζεται σε 1/35 για κάθε έτος ασφάλισης και μέχρι τα 35 έτη και υπολογίζεται:

Πρώτο: Για το μέχρι 31.12.2007 χρόνο ασφάλισης επί των αποδοχών που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της σύνταξης, σύμφωνα με τις ισχύουσες για κάθε φορέα καταστατικές ή γενικές διατάξεις, μη υπολογιζομένων των δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα και του επιδόματος αδείας.

Δεύτερο: Για το από 1.1.2008 και μετά χρόνο ασφάλισης η σύνταξη υπολογίζεται επί του εκάστοτε ισχύοντος ποσοστού του "μέσου όρου των αποδοχών" τις οποίες έλαβαν κατά τα πέντε πλήρη έτη που προηγούνται του μήνα

που υποβάλλεται η αίτηση για συνταξιοδότηση. Το ποσοστό σύνταξης, που είναι 80% για όσους συνταξιοδοτηθούν μέχρι 31.12.2007, σε όσους συνταξιοδοτηθούν μετά το έτος 2008 ορίζεται σε 79% μειούμενο κατά μία ποσοστιαία μονάδα για καθένα από τα επόμενα έτη συνταξιοδότησης και μέχρι το 70% για όσους αποχωρούν από το έτος 2017 και μετά.

Όσον αφορά το μέσο όρο αποδοχών νοείται το ηλικίο της διαίρεσης των αποδοχών που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της σύνταξης, χωρίς τα δώρα εορτών και το επίδομα αδειας, κατά τα 5 ανωτέρω έτη, δια του αριθμού των μηνών απασχόλησης της ίδιας περιόδου.

Αν στην ανωτέρω χρονική περίοδο δεν έχει πραγματοποιηθεί απασχόληση σαράντα (40) τουλάχιστον μηνών, για τον προσδιορισμό του μέσου όρου των αποδοχών συνυπολογίζονται και οι ασφαλιστές αποδοχές μηνών εργασίας της αμέσως προηγούμενης χρονικής περιόδου, μέχρι τη συμπλήρωση του αριθμού των σαράντα (40) μηνών.

Οι αποδοχές της 5ετίας, πλην των αποδοχών του τελευταίου έτους πριν την υποβολή της αίτησης συνταξιοδότησης, λαμβάνονται υπόψη αυξημένες κατά το ποσοστό αύξησης των συντάξεων, που καθορίζεται από την εισοδηματική πολιτική για τα Ταμεία μισθωτών.

Ειδική πρόβλεψη έκανε ο νομοθέτης γι'αυτούς που θα ζητήσουν σύνταξη στην πρώτη πενταετία (2008-2012). Όρισε γι'αυτούς ότι λαμβάνεται υπόψη το ηλικίο της διαίρεσης των συντάξιμων αποδοχών που έλαβαν τους μήνες από 1.1.2008 μέχρι και το μήνα που προηγείται του μήνα υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης, δια του αριθμού των μηνών απασχόλησης της ίδιας περιόδου.

Η νέα μέθοδος έχει ως αποτέλεσμα η σύνταξη αυτών που θα συνταξιοδοτηθούν με αίτηση που θα υποβληθεί από 1.1.2008 - 31.12.2017 θα αποτελείται από δύο επί μέρους ποσά, τα οποία αθροιζόμενα θα μας δίνουν το τελικό ποσό της μηνιαίας σύνταξης.

Γ΄ Προσαυξήσεις Οικογενειακών βαρών.

Στους συνταξιούχους λόγω γήρατος και αναπηρίας των Ταμείων κύριας σύνταξης των τραπεζοϋπαλλήλων καταβάλλονται οικογενειακά επιδόματα, που είναι καθορισμένα σε ποσοστά, επί της καταβαλλόμενης σύνταξης, όμοια σε όλα τα αντίστοιχα Ταμεία, με ελαφρές αποκλίσεις από Ταμείου σε Ταμείο, ως προς τις προϋποθέσεις (όρια ηλικίας τέκνων κλπ) για την καταβολή τους.

Τα επιδόματα αυτά είναι καταβλητέα στους ήδη συνταξιούχους είτε ενταχθεί ο κλάδος σύνταξης του Ταμείου τους στο ΙΚΑ είτε όχι, αλλά θα καταβάλλονται και σε αυτούς που θα εξέλθουν σε σύνταξη στο μέλλον πριν ή μετά την 1.1.2008.

Τα εν λόγω επιδόματα διακρίνονται σε οικογενειακά και τέκνων.

α. Επίδομα οικογενειακό (συζύγου).

Αυτό καθορίζεται σε ποσοστό 10% υπολογιζόμενο στο ποσό της σύνταξης που καταβάλλεται.

Το επίδομα καταβάλλεται σε κάθε έγγαμο συνταξιούχο λόγω γήρατος ή αναπηρίας, αδιαφόρως εάν ο έτερος σύζυγος (γυναίκα ή άνδρας) εργάζεται ή συνταξιοδοτείται. Σε περίπτωση, όμως, που λυθεί ο γάμος η καταβολή του διακόπτεται, εκτός και αν:

- Υπάρχει άγαμο τέκνο το οποίο δεν συμπλήρωσε το 21ο έτος της ηλικίας.
- Συμπλήρωσε το 21ο έτος της ηλικίας, όχι όμως το 24ο τοιούτο και εξακολουθεί τις σπουδές του σε Σχολές της ημεδαπής αναγνωρισμένες από το Κράτος ή σε όμοιες της αλλοδαπής και δεν εργάζεται.
- Συμπλήρωσε και το 24^ο έτος της ηλικίας αλλά είναι οριστικώς και εξ ολοκλήρου ανίκανο για οποιαδήποτε εργασία πριν τη συμπλήρωση του 18^{ου} έτους της ηλικίας και στερείται επαρκών πόρων για τη συντήρησή του ή αξιολογής περιουσίας.

β. Επίδομα τέκνων.

Στο συνταξιούχο λόγω γήρατος ή αναπηρίας, καταβάλλεται επίδομα τέκνου σε ποσοστό 5% για κάθε παιδί, το οποίο υπολογίζεται επί του εκάστοτε ποσού της σύνταξης.

Το επίδομα καταβάλλεται εφόσον το παιδί δεν ερεγάζεται και συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για να συνταξιοδοτηθεί σε περίπτωση θανάτου του συνταξιούχου⁽²⁴⁾.

Η καταβολή διακόπτεται όταν το παιδί συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας αγόρι - κορίτσι ή το 24^ο έτος σε περίπτωση συνεχίσεως των σπουδών σε ανώτερα ή ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν ασκεί επάγγελμα ή δεν λαμβάνει σύνταξη από δική του εργασία⁽²⁵⁾. Το όριο ηλικίας δεν ισχύει εάν το παιδί είναι ανίκανο για κάθε βιοποριστική εργασία εφόσον η ανικανότητα επήλθε πριν από τη συμπλήρωση των ως άνω ορίων ηλικίας

Υποσημειώσεις Κεφ. ΙΙΙ.-

(1) Βλ. Διάκριση **άμεσου** και **έμμεσου** ασφαλισμένου ανωτ. "ΕΙΣΑΓΩΓΗ" περίπτ. Α'2.

(2) Για τους "παλαιούς" ασφαλισμένους η μειωμένη σύνταξη στο ΙΚΑ ίσχυε ανέκαθεν με το α.ν.1846/51 άρθρ. 28 παρ. 5, όπως αντικ. με το ν.1902/90 άρθρ 27 παρ. 1 στοιχ.β' και δ'. Βλ. και ν.2556/97 άρθρ. 25 παρ. 1. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται σε συνδυασμό με το ν.3029/2002 άρθρ. 2 παρ. 12.

Στους ασφαλισμένους σε ειδικά Ταμεία ο θεσμός της μειωμένης σύνταξης τέθηκε το πρώτο σε εφαρμογή με το ν.2084/92 άρθρ. 48 παρ. 6 στοιχ. γ-ε, σε συνδυασμό πάντοτε με το ν.3029/2002 άρθρ. 2 παρ. 12.

(1) Θεσμικούς αποκαλούμε στο προκείμενο θέμα χάριν συντομίας τους ν: 1902/90 (ΔΕΝ 1990 σ.1038), 1976/91 (ΔΕΝ 1991 σ.1265) και 2084/92 (ΔΕΝ 1992 σ.11041), όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν.

(2) Βλ. Φ.Χατζηδημητρίου - Γ. Ψηλού: Ασφαλιστική Νομοθεσία 1991, έκδ. ΔΕΝ, σ.368. Όμως εγένετο δεκτό από τη νομολογία ότι για λόγους ίσης μεταχείρισης το αυτό δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί από το χήρο ή το διαζευγμένο πατέρα που έχει την επιμέλεια του ανηλίκου (Εφ.Αθ.821/93 ΕΔΚΑ 1994 σ.688 και ΣΤΕ 1379/98 ΔΕΝ 1999 σ.173).

(3) Βλ. τις χώρες αυτές σε σχετικό σημείωμά μας στο ΔΕΝ 1998 σελ. 664. Προστίθεται η Συρία (Ν.2922/2001 και Εγκ. ΙΚΑ 56/2002).

(4) Τα Τ.Η. των ασφαλιστικών κλάσεων αλλάζουν κατ'έτος (βλ. σημείωμά μας στο ΔΕΝ 1999 σελ. 603). Επομένως οι "συντελεστές" αυξήσεως των αποδοχών των επομένων περιόδων δεν μπορούν να προβλεφθούν από τούδε.

(5) Βλ. τη χρησιμότητά της στην περίπτωση 4/δ/ββ κατωτέρω.

(6) Οι ασφαλιστικές κλάσεις από την 1η έως και 4η δεν περιελήφθησαν στον ΠΙΝΑΚΑ, διότι στερούνται ενδιαφέροντος λόγω χαμηλού ύψους αποδοχών που δεν απαντάται σήμερα, σε πλήρη απασχόληση

(7) Ν.2084/92 άρθρ. 51 παράγρ. 4 ΔΕΝ 1992 σελ. 1041 και Εγκ. ΙΚΑ 38/93 ΔΕΝ 1993 σελ. 1031 και 60/94 ΔΕΝ 1995 σελ. 314.

(8) Βλ. αυτή εν τέλει του ΠΙΝΑΚΑ Β' της περίπτωση 4/α.

(9) Δεν αφορά στο Τραπεζικό χώρο. Βλ. μελέτη μας ΔΕΝ 2001 σελ.1153.

(10) Βλ. κατωτ. κεφ. ΧΙΙ.-

(11) Τέτοιες κατηγορίες είναι: τακτικοί υπάλληλοι ΝΠΔΔ, προσωπικό αεροπορικών επιχειρήσεων, οικοδόμοι, προσωπικό καθαριότητας ΟΤΑ, ηθοποιοί μελοδραματικού θεάτρου-μουσικοί πνευστών οργάνων - χορευτές - χορεύτριες, απασχολούμενοι σε υπόγειες στοές μεταλλείων - ορυχείων - εξόρυξη αμιάντου και εναέριες και υποθαλάσσιες εργασίες.

(12) ΣΤΕ 4224/87 ΕΔΚΑ 1988 σ.219, και 4117/87 ΕΔΚΑ 1988 σ.329.

(13) Σχετικές διατάξεις επανυπολογισμού της σύνταξης και την προσαύξηση της με επίδομα απόλυτης αναπηρίας ν.1759/88 άρθρ. 27 παρ. 5.

(14) Υπενθυμίζουμε ότι **Ειδικά Ταμεία** χαρακτηρίστηκαν, τα Ταμεία κύριας και επικουρικής σύνταξης: του προσωπικού των Τραπεζών, το ΤΑΠ-ΟΤΕ, το ΤΣΠ-ΗΣΑΠ και η Διεύθυνση Ασφάλισης Προσωπικού της ΔΕΗ, (ν.1902/90 άρθρ. 10, όπως αντικαταστάθηκε με το ν.1976/91 άρθρ. 9), καθώς και τα: Ταμείο Συντάξεως και Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Γεωργικών Συνεταιρισμών Οργανώσεων (ΤΑΥΣΟ) και Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού Ασφαλιστικής Εταιρείας "Η ΕΘΝΙΚΗ" (ΤΑΠΕ) - ν.2084/92 άρθρ. 48 παρ. 3.

Για την εφαρμογή του ν.3029/2002, τα αυτά ως άνω Ταμεία επαναχαρακτηρίστηκαν ως ειδικά (άρθρ. 2 παρ. 1).

(15) Βλ. ως προς την έννοια του όρου "θεσμικοί νόμοι" ανωτέρω υποσ. 3.

(16) Η αλλαγή τρόπου υπολογισμού της σύνταξης στους ασφαλισθέντες από 1.1.1983-

31.12.1992, που θέσπισε ο ν.1976/91 άρθρ. 9 παρ. 4 και όριζε αντί από τα 35μππα τα 50στά, κλιμακούμενα, καταργήθηκε από 1.1.2003 με το ν.3029/2002 άρθρ. 2 παρ. 10.

(17) Πριν από τους "θεσμικούς νόμους" με τις Καταστατικές διατάξεις, οι **άνδρες** τραπεζοϋπάλληλοι, ασφαλισμένοι στα ειδικά Ταμεία, edικαιοούνται σύνταξης:

α. Μετά 30 ετών Σ.Υ. ασχέτως ηλικίας.

(Η προϋπόθεση αυτή έπαυσε εφαρμοζόμενη. Αντ'αυτής ισχύει 25ετή Σ.Υ. και ηλικία 55 ετών-, όπως αναλύεται στην παρούσα περίπτ. α'.

β. Μετά 25 ετών Σ.Υ. και συμπληρωμένο το 55ο έτος της ηλικίας.

(βλ. ανάπτυξη κατωτέρω περίπτω. ββ).

γ. Μετά 20 ετών Σ.Υ. και συμπληρωμένο το 60ό έτος της ηλικίας.

(Όσοι ασφαλίστηκαν μέχρι 31.12.1982 και μέχρι 31.12.1992 πραγματοποίησαν 20ετή Σ.Υ. έχουν θεμελιωμένο το δικαίωμα σε σύνταξη, αλλά αξίωση στο ποσό αυτής απαιτούν από της συμπλήρωσης του 60ού έτους της ηλικίας.

Αντί τούτου μπορούν να κάνουν χρήση των προϋποθέσεων της προηγούμενης περίπτωσης - 25ετή Σ.Υ. και 55ο έτος ηλικίας).

Δεν περιγράφονται οι περιπτώσεις σύνταξης λόγω καταλήψεως από το όριο ηλικίας και λόγω απολύσεως, για τις οποίες βλ. επόμενο στοιχ. β'.

(18) Για τις μητέρες με 3 παιδιά βλ. κατωτ.περίπτ. 5/γ.

(19) Κατά το μέρος που η Καταστατική διάταξη προβλέπει απώλεια του δικαιώματος σε σύνταξη λόγω ποινικώς κολάσιμης πράξης κατά της Τράπεζας, κρίθηκε ότι στερείται νομοθετικής εξουσιοδότησης και ως εκ τούτου παρίσταται ως αντισυνταγματική (ΣΤΕ 1313/90, ΔΕΝ 1991 σ. 69).

(20) ΣΤΕ: 2183/80, 12/82, 2263/82, 4427/84, 4340/85, 1948/92, 3145/92, 3519/92, 4110/95 και Α.Π. 739/67, 450/78.

(21) Για τους υπαγχθέντες στην υποχρεωτική ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα το πρώτον από 1.1.83-31.12.1992 η μηνιαία σύνταξη καθοριζόταν σε πεντηκοστά επί του 80% του ως άνω μέσου όρου συντάξιμων αποδοχών. Η μέθοδος αυτή υπολογισμού, η οποία απέδιδε συγκριτικά μικρότερη σύνταξη σε πρόσωπα με λιγότερη της 35ετίας ασφάλιση, καταργήθηκε (ν.3029/2002 άρθρ. 2 παρ. 10).

(22) Βλ.Κεφ.Υ. παράγρ. Γ', περίπτ. 2/β.

Τα όρια ηλικίας τέθηκαν όπως προσδιορίζονται από την παρ.1 του άρθρ. του ν.2556/97 την οποία πραθέτουμε ως έχει στο κεφ.Υ. παρ. Γ' περίπτ.2/β κατωτέρω.